

РОЗМЕЖУВАННЯ МЕДИЧНИХ ТА КОСМЕТОЛОГІЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Олександра ДЕМКО

*аспірантка 2 року за спеціальністю 081 Право
кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права
Ужгородського національного університету
м. Ужгород, Україна*

Вступ. Естетична медицина в Україні розвивається стрімкими темпами, а попит на косметологічні та медичні процедури постійно зростає. Це створює необхідність чіткого правового регулювання, яке забезпечує безпеку пацієнтів та визначає права і обов'язки суб'єктів діяльності.

Однією з основних проблем є нечітке розмежування медичних і косметологічних послуг¹. Наприклад, ін'єкційні та апаратні процедури можуть виконуватися як медичними працівниками, так і косметологами без медичної освіти².

На сьогодні в Україні немає нормативно закріпленого визначення «естетичної медицини» чи «косметологічних послуг», а їх регулювання розпорошене по різних законах: Закон України «Про охорону здоров'я»³, ліцензування медичної практики⁴ та споживче законодавство.

Також Технічний регламент на косметичні продукти (КМУ №65/2021) встановлює стандарти безпеки продукції, що використовується у сфері естетики⁵. Проте цього недостатньо для чіткого розмежування процедур та визначення, хто може їх виконувати.

В науковій літературі медичні послуги визначаються як діяльність, спрямована на діагностику, лікування та профілактику захворювань, що потребує кваліфікації та ліцензії. Косметологічні послуги – переважно процедури для покращення зовнішнього вигляду без лікувального ефекту⁶. На практиці ці сфери часто перетинаються, що ускладнює правову кваліфікацію процедур¹⁰.

¹ Бондаренко, І. (2023). Розмежування медичних і косметологічних процедур: європейський досвід та українські реалії. Вісник адміністративного права, 7(4), 88–96

² Закон України «Про охорону здоров'я» від 19.11.1992 №2801-ХІІ

³ Закон України «Про охорону здоров'я» від 19.11.1992 №2801-ХІІ

⁴ Міністерство охорони здоров'я України. (2024). Ліцензування медичної практики: правила та стандарти

⁵ Кабінет Міністрів України. (2021). Технічний регламент на косметичні продукти (КМУ №65)

⁶ Литвин, О., & Петренко, С. (2022). Правові аспекти естетичної медицини в Україні. Юридичний вісник, 5(1), 102–111

Проблеми розмежування медичних і косметологічних послуг та правове регулювання.

В Україні досі відсутнє чітке законодавче розмежування медичних та косметологічних послуг⁷. Це означає, що одна й та сама процедура може виконуватися як медичним працівником у клініці, так і косметологом без медичної освіти.

Таке «перетинання» особливо помітне на прикладі процедур⁸:

- ін'єкції ботулотоксину або філерів;
- лазерні та апаратні методи корекції шкіри;
- пілінги і мезотерапія;
- ін'єкційні процедури для моделювання контурів обличчя та тіла⁹.

Багато з цих процедур несуть медичний ризик, навіть якщо виконуються з естетичною метою¹⁰. Через відсутність нормативної визначеності та кваліфікаційних вимог пацієнти часто залишаються без належного захисту, а держава не може ефективно контролювати діяльність суб'єктів.

Національне законодавство передбачає ліцензування медичної практики, що включає кваліфікаційні вимоги для лікарів і медичних закладів, стандарти безпеки та контроль якості¹¹. Водночас діяльність у сфері косметології без медичної освіти часто не підпадає під ті ж суворі правила. Це створює нерівні умови для закладів та ризики для клієнтів, особливо при використанні апаратних методів та ін'єкцій.

Для порівняння, у країнах ЄС:

- Процедури, пов'язані з інвазивним втручанням або використанням медичних виробів, виконуються виключно кваліфікованими лікарями¹².
- Менш інвазивні косметологічні процедури регламентуються вимогами щодо кваліфікації персоналу, стандартів безпеки і контролю якості¹³, навіть якщо вони не потребують медичної освіти.

В Україні поступово відбуваються зміни. Наприклад, Технічний регламент на косметичні продукти (КМУ №65/2021) встановлює стандарти безпеки продукції, яка використовується у косметологічних процедурах¹⁴. Але цього недостатньо для чіткого розмежування

⁷ Закон України «Про охорону здоров'я» від 19.11.1992 №2801-XII

⁸ Абрамова, Н. (2024). Стан та перспективи правового регулювання косметологічних послуг в Україні. Журнал медичного права, 3(12), 45–52

⁹ Бондаренко, І. (2023). Розмежування медичних і косметологічних процедур: європейський досвід та українські реалії. Вісник адміністративного права, 7(4), 88–96

¹⁰ Котик, Н. О., & Ященко, Ю. Б. (2023). Правове регулювання ринку краси в Україні. Вісник адміністративного права, 7(4), 88–96

¹¹ Міністерство охорони здоров'я України. (2024). Ліцензування медичної практики: правила та стандарти

¹² European Commission. (2022). Regulation on medical and cosmetic procedures: European standards. Brussels: EU Publications

¹³ European Commission. (2022). Regulation on medical and cosmetic procedures: European standards. Brussels: EU Publications

¹⁴ Кабінет Міністрів України. (2021). Технічний регламент на косметичні продукти (КМУ №65)

процедур, визначення прав і обов'язків суб'єктів та контролю ризиків для здоров'я пацієнтів.

В умовах євроінтеграції України важливо адаптувати національне законодавство до *acquis* ЄС, що передбачає:

- впровадження стандартів безпеки для процедур, які впливають на здоров'я,
- встановлення вимог до кваліфікації та ліцензування фахівців,
- запровадження прозорого контролю якості послуг¹⁵.

Таким чином, ключовими проблемами залишаються:

1. Відсутність нормативного розмежування медичних і косметологічних процедур.
2. Нерівні вимоги до закладів та фахівців.
3. Недостатній контроль за дотриманням стандартів безпеки.
4. Необхідність адаптації національного законодавства до європейських стандартів.

Висновки

Проблема розмежування медичних та косметологічних послуг в Україні є ключовим викликом для безпеки пацієнтів і ефективного функціонування галузі. Відсутність чіткого законодавчого визначення процедур, кваліфікаційних вимог та стандартів ліцензування створює правову невизначеність і підвищує ризики для споживачів.

Для подолання цих проблем необхідно:

1. Чітке законодавче розмежування процедур – визначити, які втручання відносяться до медичної практики, а які – до косметології.
2. Установлення обов'язкових вимог до кваліфікації фахівців – гарантувати, що ін'єкційні, апаратні та інші втручання виконуються лише компетентними особами.
3. Єдині стандарти ліцензування та контролю закладів – забезпечити рівні умови для медичних і косметологічних установ та прозорість для споживачів.
4. Адаптація до стандартів ЄС (*acquis*) – впровадження європейських підходів до безпеки процедур, контролю якості та кваліфікаційних вимог дозволить Україні гармонізувати національне законодавство, підвищити довіру до сфери естетичної медицини і створити сучасну, безпечну систему.

Реалізація цих заходів не лише вирішить проблеми правового регулювання на національному рівні, але й підтягне Україну до європейських стандартів, що є ключовим етапом у процесі євроінтеграції та підвищенні інституційної спроможності держави у сфері охорони здоров'я.

¹⁵ European Commission. (2022). Regulation on medical and cosmetic procedures: European standards. Brussels: EU Publications